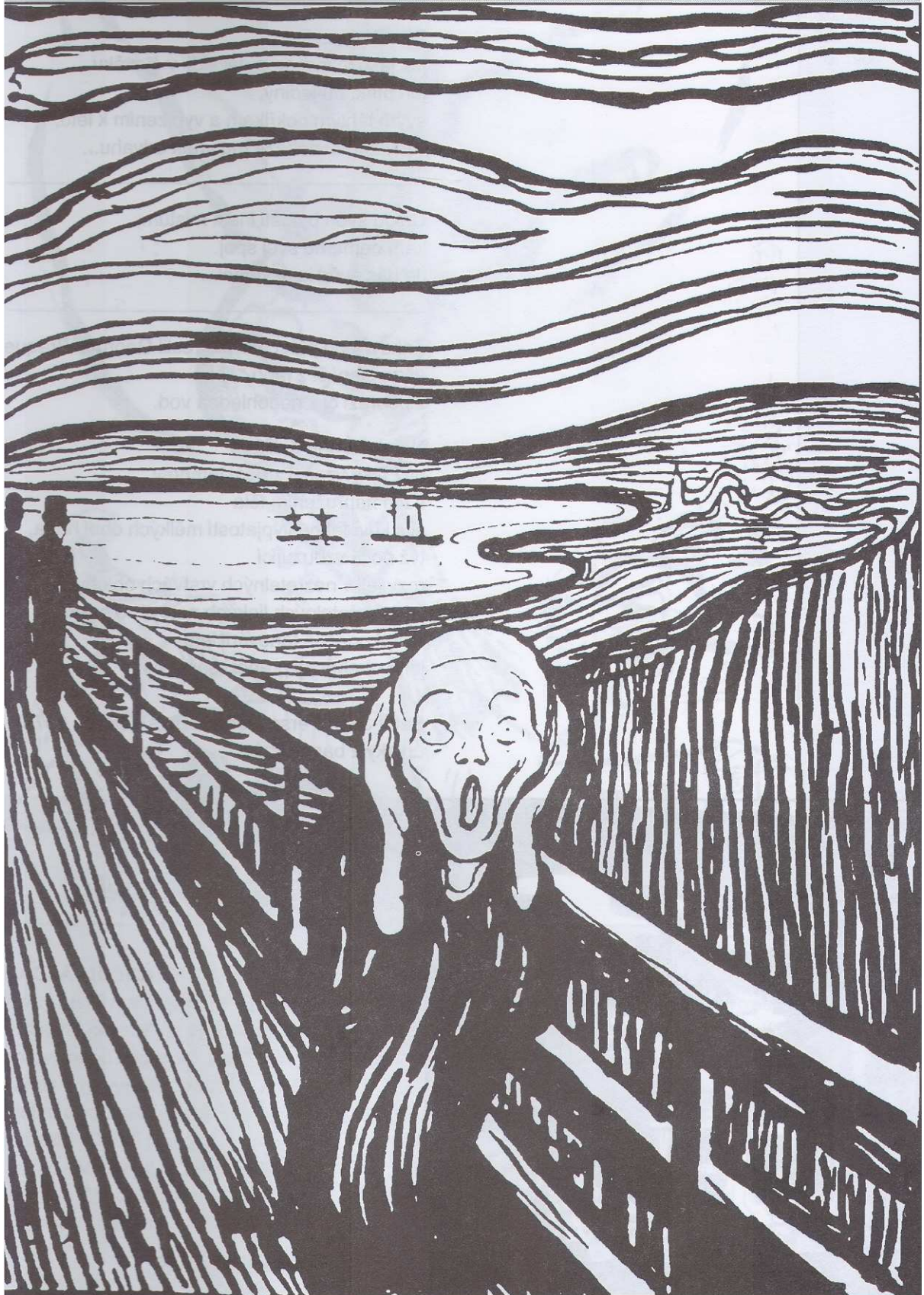

CV

Edvard Munch:
Křik,
dřevoryt, 1885

Před vyučováním, o přestávce a nejvíc těsně po vyučování škola hlučí jako úl plný včel. Sem tam slyšíme i hlasitý křik. Po zazvonění však třídy utichnou a budovou se šíří klid.

Takové střídání je v lidském životě běžné: po nočním tichu nastoupí den plný nejrůznějších zvuků. A platí to i o přírodě: noční spánek většiny živočichů vystřídá ranní zpěv ptáků a s nástupem dne přibýváající ruch na polích i v lese. Povídejte si chvíli o tom, nakolik toto střídání ovlivnila technická civilizace. Měli pravdu umělci - futuristé, když označili 20. století za „století hluku“?

KŘIK A TICHO

1

BARVY TICHÉ A KŘIKLAVÉ

Vzpomeň si na situace, v nichž hluk a křik je vystřídán tichem. Uveď případy, kdy k tomu dojde. Příklad: naše třída o přestávce - třída při matematice.

Takovou událost můžeš znázornit barvou. Které barvy působí jako barvy křiku?

- Vyber ze své palety ty hodně pestré a udělej z nich vzorník: na bílém výkresu vytvoř štětcem několik skvrn, které „křičí“.
- Zkus kolem nich namalovat silné černé obrysy. Jsou pestré tóny barev s černým okrajem ještě nápadnější? Na jakém pozadí se barvy zdají být nejkriklavější?

2

VÝZVY A TAJNÉ VZKAZY

Dnes budeme pracovat s písmem. Můžeš je psát od ruky pastelem, silným fixem nebo štětcem, ale můžeš je také vystříhat z novin a časopisů a sestavit slova, která přilepíš.

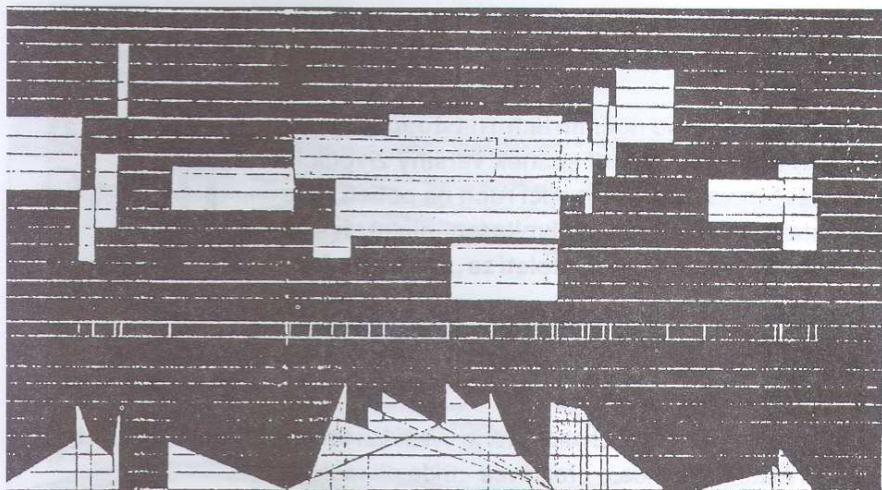
- I slova mohou křičet, zvláště když vyjadřují naléhavé výzvy nebo příkazy: Stůj! Jdi! Pozor! Vymysli podobné výzvy a vytvoř několik výstražných tabulí.
- Pokus se spojit písmo s obrazem - třeba s vystříženou fotografií z barevného časopisu. Kdo chce, může obraz vlastnoručně namalovat nebo fixem nakreslit. Bude to vývěska nebo dokonce návrh na plakát?
- Co se ti vybaví pod označením „tajné vzkazy“? Vytvoř takový. Použiješ tajné písmo nebo zapečetěnou obálku? Nebo napodobíš tajné vzkazy Indiánů sestavené z nenápadných větviček a travin?
- Vezmi dva kreslicí papíry, na jeden napiš KŘIK a na druhý TICHO nebo KLID. Snaž se dát písmu takovou podobu, aby už svým vzhledem (tvarem i barvou) zviditelnilo to, co znamená.

ROAR

RATATATATAT
VHAM!

3

Karlheinz Stockhausen:
Partitura elektronické skladby,
1955

KRESLENÉ PARTITURY

Podle naučného slovníku je **partitura** zápis hudební skladby; nejčastěji jsou tu zachyceny hlasy jednotlivých nástrojů nebo hlasy zpěváků. Do pětlinkové osnovy je vpisujeme v podobě not. V dnešní hudbě jsou obvyklé i partitury, které místo not užívají rozmanité kresebné znaky - velké a malé body, křivky, různě silné přímky, plošky a plochy. Takové partitury nazýváme kreslené nebo **grafické**.

- Nejprve se podívej na ukázky grafických partitur na této stránce. Hraješ-li na klavír, na kytaru, flétnu nebo housle, jak bys podle nich hrál? Co můžeš z grafické partitury vyčíst? Zkus podle ní zazpívat nebo alespoň vytukat sled úhozů na stole.
- Vytvoř sám kresebný záznam, který by bylo možno vyjádřit (interpretovat) zvukem, hudebním nástrojem nebo zpěvem.
- Spojte se do skupin, které podle jednoho vybraného záznamu připraví každá svou variantu zvukového ztvárnění. Nemusíte k tomu mít vůbec žádné hudební nástroje - stačí, když budete ve svém okolí hledat nejrozumnější předměty, které je možno nějak rozeznít. (Uvědomte si, že grafická partitura není tak jednoznačná jako zápis v notách. Na výsledném vyznění má větší podíl ten, kdo hraje nebo zpívá. Je mu nabízena volnost pro vlastní pojetí a pro improvizaci.)

STOPY ZVUKŮ

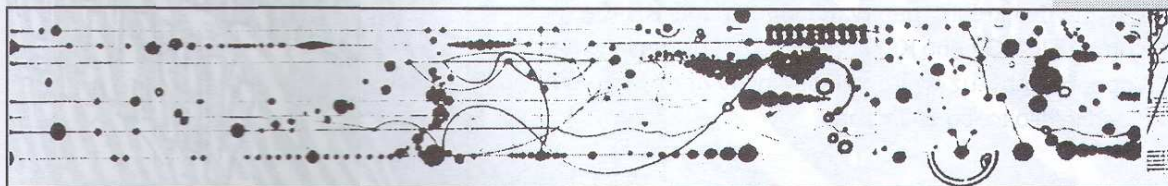
Jde-li člověk blátivou cestou, zanechá za sebou stopy. Může podobnou stopu zanechat i zvuk?

- Vezmi tužku a ťukej jejím hrotem na papír. Každý její dotek s papírem slyšíš a současně jej také můžeš vidět. Podle vzhledu tužkových stop poznáš zvuky klidné a uvážlivé od neklidných až nervózních. Můžeš vyčíst i rytmus, počet a hustotu úderů.
- Když místo tužky použiješ třeba hřebík, zůstanou na povrchu papíru vpichy a vrypy. Vznikne „slepé písmo“, které můžeš číst nejen zrakem, ale také hmatem.
- Použiješ-li ke stejné činnosti kámen (nemusí být velký!), zanechají **úderů** do papíru stopy, otisky různého tvaru a hloubky. Můžeš však také kámen natřít barvou a jeho dopad na plochu výkresu pak zůstane zaznamenán barevnou skvrnou nebo šmouhou.

Tyto stopy lze vnímat a „číst“ jako grafické partitury. Vyčteš z nich celou řadu věcí: zvuky, pohyby, velikost použitých nástrojů (kamenů, hřebíků) i klidný nebo neklidný průběh akce.

4

Jaroslav
Pokorný:
Sólo
pro Billy
Cobhama,
1978

5

KŘIK A KLID V UMĚLECKÝCH DÍLECH

Křik a ticho se objevují i jako náměty obrazů významných umělců. Podívejme se na dva příklady:

Pozoruj a popiš svůj dojem z obrazu norského malíře Edvarda Muncha „Křik“. Vyhledej jméno tohoto umělce v přehledu dějin umění a zjisti, kdy a kde žil. Patřil k umělcům směru, který se soustřeďoval především na zobrazení, zviditelnění výrazu. Jak se tento směr jmenoval? (Také zde ti pomohou přílohy vzadu.) Napiš stručně jeho charakteristiku:

Nehybný svět na prostřeném stole - ovoce, mísy, poháry, vázy - se lidem vždycky líbil. Proto jej také mnozí malíři malovali. Víš, jak nazýváme obrazy, jejichž námětem nejsou postavy lidí, ani krajiny, ale jen neživé, nehybné předměty?

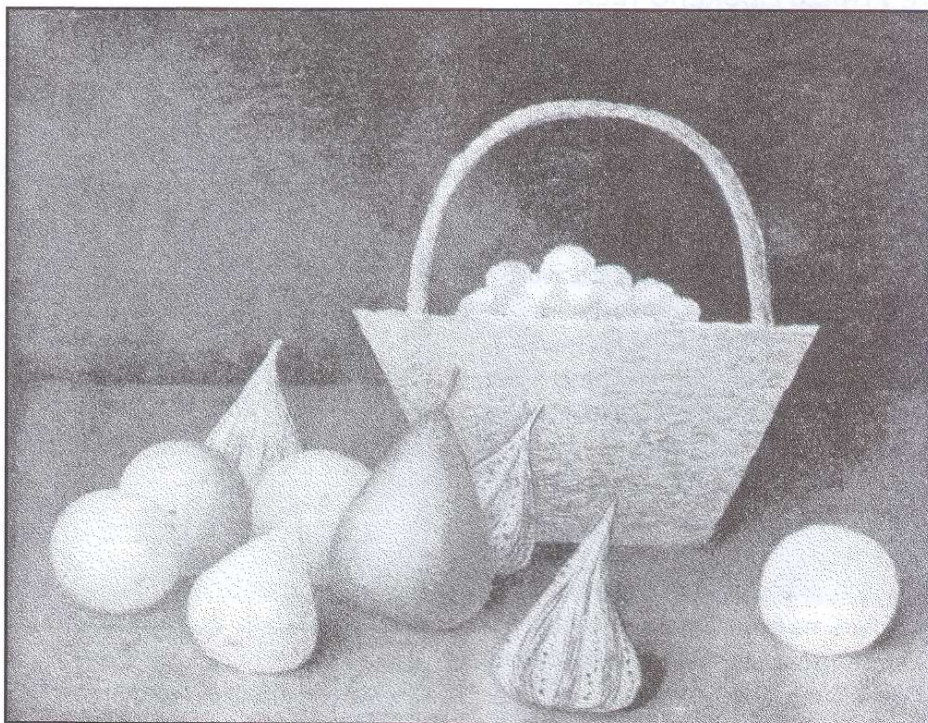
Co slyšíš vyjádřeno v tomto slově? Angličané nazývají zátiší „still-live“, Němci „Stilleben“. Podívej se do slovníků, co tato slova znamenají.

Pokus se získat barevnou reprodukcí některého obrazu českých umělců, kteří v malbě zátiší nejvíce vynikli.

Zátiší v 19. století malovali: Karel a Josef Ve 20. století se zátiším zabývali čeští kubisté: Emil....., Bohumil....., Antonín..... a ve světovém umění např.: Španěl Pablo..... a Francouz Georges

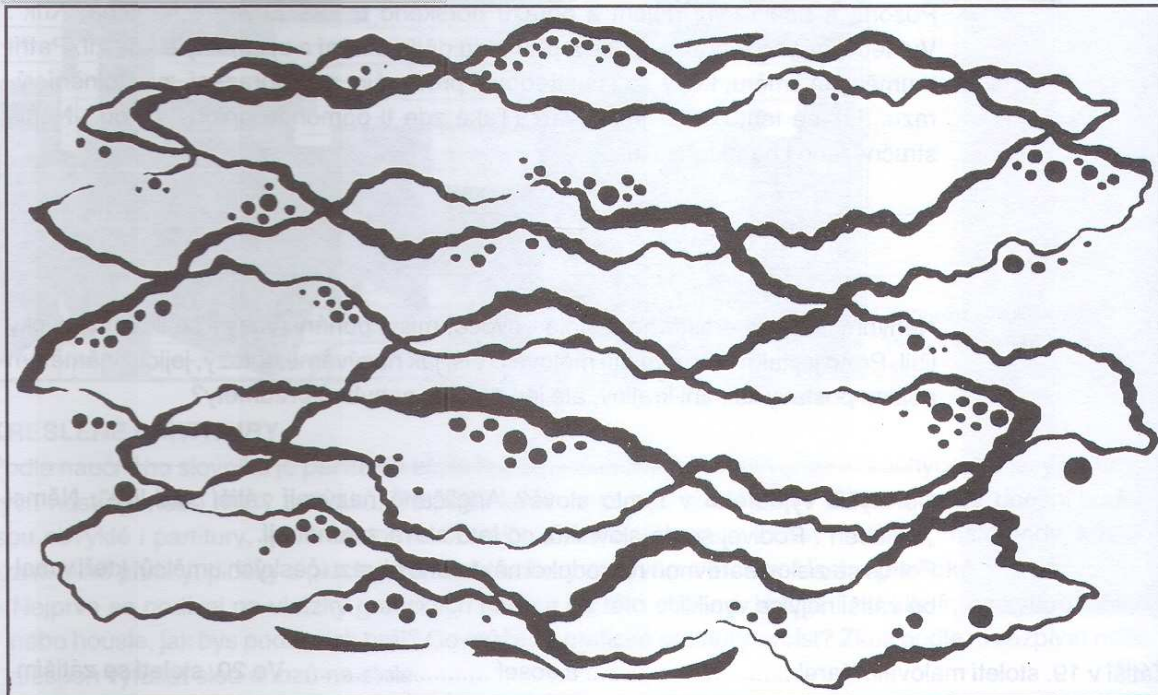
Jan Zrzavý:
Zátiší s fíky,
olej, 1942

Prohlédni si dobře obraz zátiší od Jana Zrzavého a pokus se jej popsat. Co je na něm zobrazeno? Všimni si celkového uspořádání: kompozice, tvarů, světla... Je to obraz kubistický? Proč jej připomínáme právě na této stránce?

Milan Adamčiak:
Cyklus pro čtyři, 1968

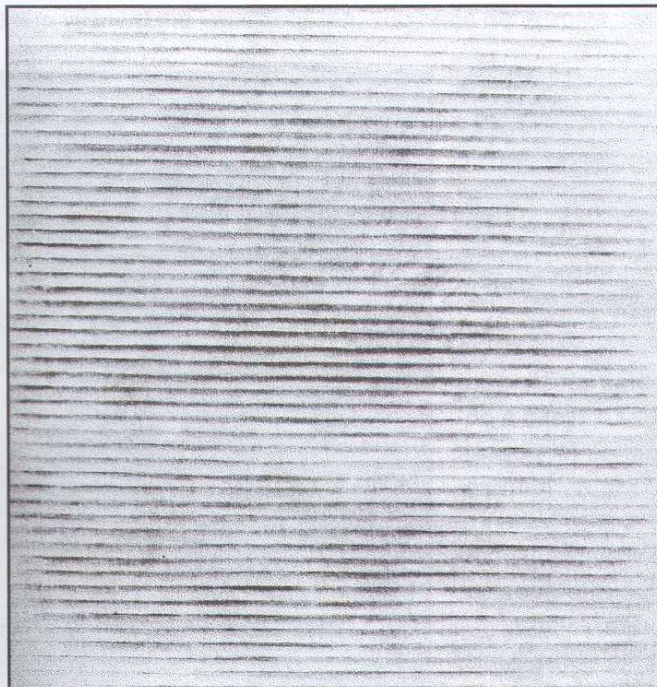

6

KŘÍK A TICHŮ VE VÝRAZU LIDSKÉHO TĚLA

Mnoho věcí dokáže člověk vyjádřit pouhým pohybem a mimikou. Může dokonce křičet potichu. Dokazuje to umění „němému divadla“ - **pantomima**.

- Vymysli několik situací, kdy člověk křičí, kdy smí křičet. Přidej okamžiky, které vyžadují ticho. Uvaž, jak by se daly znázornit pohybem beze slov a zvuků.
- Předveď „křik“ nebo „ticho“ svým spolužákům jako pantomimu (tedy pohybem) a potom jako nehybnou živou sochu. Nech spolužáky hádat, co jsi znázornil.
- Pokuste se předvést „křik“ ve skupině (např. jako hlouček fotbalových fanoušků, volající: Góll!). Podobně vyjádřete „ticho“ (např. jako řadu plížících se Indiánů na lovu). Zkus svůj osobní pocit z této akce zachytit několika čarami nebo barevnými skvrnami.

Václav Boštík:
Rýhování zelené a fialové, olej, 1974

HÁDANKA

Z různě přeházených jmen, názvů děl, údajů o technice a z letopočtů sestav popis k jednotlivým uměleckým dílům a přiřpiš je pod ně. Černě k těm, co „křičí“, zeleně ke klidným.

Jiří Načeradský, Francois Rude [fransoa ryd], neznámý řecký sochař, Jan Zrzavý, Otto Gutfreund, Gianlorenzo Bernini [džanlorenco berny-ny], Václav Stratil

Bohyně vítězství (detail), Dívka s růží, Okno (výřez), Autoportrét, Vidění svaté Terezie (detail), Sedící dívka (detail), Héraklés (detail)

kámen (1836), mramor (460 př. n. l.), pálená hlína (1924), olej (1967), mramor (1647), olej (1945), fotografie (1990)

